2018-14-RE

CAUSA 2018-14-RE
(Rebés d'Areny-Plandolit c/ Rebés Ventura)

Número de registre 134-2018. Recurs d'empara

Aute de l'11 de juliol del 2018

BOPA núm. 45, del 25 de juliol del 2018

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 22 de març del 2018, per la representació processal del Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 24 d'octubre del 2017 i contra l'aute del 27 de febrer del 2018, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en diverses de les seves manifestacions, concretament, els drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment anterior a les vulneracions esmentades, retornant els autes al Tribunal Superior de Justícia per tal que dicti una nova sentència conforme a Dret, i imposant les costes processals a la part defenent en empara;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 18 d'abril del 2018;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 21 de juliol de 1997, per via de memòria testamentària hològrafa, la Sra. Montserrat Rebés d'Areny-Plandolit va atorgar uns llegats als seus nebots, entre els quals, els Srs. Julià i Guillem

Rebés Ventura, menors d'edat en aquell moment, concretament, una quarta part a cada un d'ells de la finca Bordeneuve, una quarta part a cada un d'ells de la cinquena part d'un ranxo a Colorado i una quarta part a cada un d'ells de les monedes d'or de la seva col·lecció.

1.2. El 7 d'abril del 2000, el Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit, pare dels dos menors esmentats, va renunciar mitjançant sengles escriptures públiques a aquests llegats.

1.3. Una vegada assolida la majoria d'edat, els fills del recurrent van instar un procediment judicial. Sense entrar en detalls i incidents processals, la Secció Civil de la Batllia va dictar una sentència mitjançant la qual considerava que les renúncies haguessin hagut d'anar precedides d'una autorització judicial i, per aquest motiu, decidia estimar majoritàriament la demanda. En apel·lació, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va revocar la sentència de la Batllia per tal com va considerar que en el moment de formalitzar l'acte de renúncia, l'any 2000, cap llei exigia una autorització judicial prèvia.

1.4. La representació processal dels Srs. Julià i Guillem Rebés Ventura va interposar un recurs d'empara contra la decisió de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en diversos dels seus vessants, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.5. El 14 de juliol del 2017, el Tribunal Constitucional va dictar una sentència mitjançant la qual atorgava l'empara sol·licitada considerant de manera substancial que en el moment en què es va realitzar l'acte de renúncia, la Constitució i els acords internacionals integrats en l'ordre jurídic andorrà establien, de manera clara, el principi de la protecció dels drets dels infants i, en particular, el seu dret a ser escoltats en tots els procediments que els afectessin i que, per tant, seleccionant el Dret català anterior al Decret de Nova Planta de 1716 per fonamentar la seva decisió, més que no pas els principis derivats de la Constitució de 1993 i la Convenció sobre els Drets de l'infant, ratificada pel Consell General el 22 de novembre de 1995, el Tribunal Superior de Justícia havia ignorat la nova realitat constitucional i havia pronunciat una decisió il·lògica i jurídicament irraonable, ja que s'apartava de manera evident de la *communis opinio* actual del conjunt dels juristes en profit de la *communis opinio* del segle .

1.6. Per tal com aquesta decisió anul·lava les resolucions impugnades i retrotreia la causa davant la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, el 24 d'octubre del 2017, aquesta Sala va dictar una sentència en què decidia estimar la demanda dels Srs. Julià i Guillem Rebés Ventura, declarar la nul·litat de les escriptures públiques de renúncia als llegats, condemnant als Srs. Antoni i Neus Rebés d'Areny-Plandolit, en els termes exposats en el fonament IV, al lliurament dels llegats o del seu equivalent, junt amb els fruits i interessos, i absolent els Srs. Xavier i Carme Rebés d'Areny-Plandolit de les pretensions instades en contra seva. Així mateix, acordava condemnar el Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit a abonar als seus fills 25.000,00 € a cadascun d'ells, en concepte de dany moral.

1.7. La representació processal del Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta sentència, que va ser desestimat mitjançant l'aute de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 27 de febrer del 2018.

1.8. El 22 de març del 2018, la representació processal del Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit va interposar un recurs d'empara contra aquestes dues darreres decisions de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica del recurrent

- L'argument principal i fonamental del recurrent rau en el fet que considera que la Sala Civil va estimar la nul·litat de la renúncia dels llegats fonamentant-se en el contingut de la sentència del Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2017.

- Mitjançant aquesta decisió, el Tribunal Constitucional va anul·lar la sentència del 29 de novembre del 2016 que validava la renúncia dels llegats efectuada pel recurrent en nom dels seus fills sense demanar una autorització judicial prèvia.

- El Tribunal Constitucional va considerar que a la data de la renúncia, l'ordre jurídic andorrà ja integrava en el seu si els principis derivats de la Constitució, en tant que norma suprema, així com els acords internacionals, els quals exigeixen una autorització judicial amb la finalitat de protegir el menor quan se li atribueix un bé en el marc d'una successió davant de la renúncia eventual dels titulars de la pàtria potestat.

- Segons el seu parer, aquesta decisió contradiu la jurisprudència del Tribunal Constitucional en relació amb la seva manca de potestat en el control de la legalitat ordinària en el marc d'un recurs d'empara presentat per la vulneració del dret a la jurisdicció.

- Ara bé, el Tribunal Constitucional no ha motivat aquest canvi jurisprudencial, ni tampoc ha demostrat que s'hagi decidit mitjançant la majoria absoluta dels seus membres, tal com ho estableix l'article 3 de la Llei qualificada d'aquest Tribunal.

- D'aquest fet se'n deriva que el Tribunal Constitucional ha actuat com a un tribunal de cassació i com a una tercera instància.

- Al·lega que, el 24 d'octubre del 2017, la Sala Civil es va veure obligada a aplicar la sentència del 14 de juliol esmentada del Tribunal Constitucional i que pel fet d'anul·lar la renúncia dels llegats per tal com no havia estat de manera prèvia autoritzada judicialment, s'havien vulnerat l'article 10 de la Constitució, els principis de legalitat i de seguretat jurídica i el dret del recurrent a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Segons el seu parer, la legislació vigent en el moment de signar les escriptures notarials no exigia aquesta autorització judicial prèvia, la qual va ser introduïda en l'ordenament jurídic andorrà mitjançant la Llei 15/2004.

- Pel fet d'anul·lar les escriptures notarials, la Sala Civil no només ha vulnerat el principi de legalitat, sinó també el principi de no retroactivitat, ja que, per tal de justificar la seva decisió, es fonamenta en textos posteriors a la data de les escriptures esmentades.

- Destaca que en la sentència del 24 d'octubre del 2017, la Sala Civil afirma clarament el seu desacord amb la decisió de la primera instància sobre l'exigibilitat a l'any 2000 d'una autorització judicial per a la renúncia dels llegats per part dels titulars de la potestat en escriptura pública, però acata la decisió constitucional coincident i resol en funció de les coordenades establertes en la seva

sentència (FJ IV, tercer paràgraf).

- Per consegüent, considera que el raonament exposat en la sentència esmentada és completament erroni i no pot en cap cas fer variar la realitat legislativa de l'ordenament andorrà, el qual, el 7 d'abril del 2000, no establia l'obligació dels pares, en exercici de la seva pàtria potestat, de requerir una autorització judicial per poder renunciar als llegats atorgats als seus fills.

- La seguretat jurídica imposa aquesta conclusió i això és així independentment de les normes que el Tribunal triï per motivar la seva decisió, perquè en aquell moment no existia cap norma legal que imposés l'autorització judicial esmentada.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment anterior a les vulneracions esmentades, retornant els autes al Tribunal Superior de Justícia per tal que dicti una nova sentència conforme a Dret, i imposant les costes processals a la part defenent en empara.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil admet no està d'acord amb l'exigibilitat, a l'any 2000, d'una autorització judicial per a la renúncia dels llegats per part dels titulars de la potestat en escriptura pública.

- Recorda que va validar la renúncia dels llegats sense cap autorització judicial prèvia tenint en compte la doctrina dels autors catalans del segle XX i no la del segle XVIII i que va justificar que l'article 12 del Conveni dels Drets de l'infant estableix la possibilitat per a l'infant de ser escoltat en qualsevol procediment administratiu o judicial, tanmateix, en aquest cas, es tractava d'una actuació notarial.

- Altrament, la Sala Civil recorda que la Constitució l'obliga a respectar les resolucions del Tribunal Constitucional i a pronunciar-se en funció dels fonaments jurídics establerts en les seves decisions.

- Tanmateix, declara que li correspon acatar la resolució del Tribunal Constitucional i resoldre en funció de les coordenades establertes en la seva sentència.

- És per aquest motiu que considera que els principis que informen els preceptes de la Constitució (articles 13, 14 i 27), en consonància amb la protecció que l'infant mereix en la Convenció sobre els Drets de l'infant, ratificada el 22 de novembre de 1995 pel Consell General, exigeixen que el menor sigui protegit contra els actes que els titulars de la pàtria potestat o els tutors puguin realitzar en perjudici del seu patrimoni.

- Per tant, en el moment en què es va produir la renúncia en litigi, la necessària protecció dels interessos de l'infant exigia que s'hagués requerit una autorització judicial prèvia per tal de dur a terme la renúncia dels llegats atorgats als menors.

- Per aquests motius, considera que és procedent estimar substancialment la demanda dels fills del recurrent i declarar la nul·litat de les escriptures públiques de renúncia als llegats.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal assenyala que el recurrent reitera les al·legacions formulades davant la jurisdicció civil ordinària, tendents a produir una nova valoració de la prova.

- En segon lloc, conclou que el recurrent utilitza el recurs d'empara com si es tractés d'una via d'apel·lació o de cassació, funcions que no corresponen al Tribunal Constitucional.

- Finalment, destaca que les resolucions impugnades exposen de manera clara per què i com la Sala Civil ha hagut d'adaptar la seva decisió a les directrius fixades per la sentència constitucional, la qual defineix els criteris de constitucionalitat que han de regir la interpretació de la normativa preconstitucional d'aplicació a la matèria objecte de litigi.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que declari la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions, d'acord amb les disposicions de l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no és una tercera instància ni un tribunal suprem; té únicament per objecte garantir que les decisions impugnades davant seu a través d'aquesta via estiguin fonamentades en Dret, es recolzin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets establerts a l'article 10 de la Constitució.

3.2. En aquesta causa, la qüestió que aquest Tribunal ha d'examinar és la de saber si el Tribunal Superior de Justícia ha fonamentat de manera adequada la seva resolució, segons el parer del recurrent, pel fet d'haver aplicat les conseqüències derivades de la sentència constitucional.

3.3. La sentència del 24 d'octubre del 2017 anul·la la renúncia del recurrent als llegats atorgats als seus fills menors, perquè aquesta renúncia s'havia realitzat sense una autorització judicial prèvia.

3.4. Mitjançant aquesta decisió la Sala Civil extreu les conseqüències de la sentència del 14 de juliol del 2017 d'aquest Tribunal, la qual havia anul·lat la seva decisió anterior de validació de la renúncia directa efectuada pel pare dels menors, pel fet que d'acord amb la Constitució i els convenis internacionals relatius als drets dels infants, ratificats per Andorra, els pares o tutors d'un menor no podien renunciar al llegat que se li havia atorgat sense una autorització judicial prèvia.

3.5. La sentència del 24 d'octubre del 2017 de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia respecta l'article 95.1 de la Constitució que disposa que "*El Tribunal Constitucional és l'intèrpret suprem de la Constitució, actua jurisdiccionalment i les seves sentències vinculen els poders públics i els particulars*."

3.6. L'autoritat de la cosa jutjada és un principi d'ordre i de seguretat jurídica i el seu respecte és constitutiu de l'Estat de Dret.

3.7. Per consegüent, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, la qual és una actora de l'Estat de Dret, ha pronunciat una decisió perfectament fonamentada en Dret.

3.8. Per tant, aquest recurs d'empara ha de ser inadmès a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat.

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2018-14-RE interposat per la representació processal del Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit contra la sentència del 24 d'octubre del 2017 i contra l'aute del 27 de febrer del 2018, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, l'11 de juliol del 2018.

Isidre Molas Batllori
President

Dominique Rousseau
Vicepresident

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat